

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Γιατί πόλεμος;

Επιστολή του Αϊνστάιν προς τον Φρόυντ

Πότσδαμ, 30 Ιουλίου 1932,

Αγαπητέ, κύριε Φρόυντ, η πρόταση που μου έγινε από την Κοινωνία των Εθνών και από το Διεθνές Ινστιτούτο πνευματικής συνεργασίας του Παρισιού, να καλέσω δηλαδή ένα πρόσωπο της αρεσκείας μου σε μια ελεύθερη ανταλλαγή απόψεων, με θέμα ένα οποιοδήποτε πρόβλημα από μένα διαλεγμένο, μου προσφέρει την καλοδεχούμενη ευκαιρία να συνομιλήσω μαζί σας, αντιμετωπίζοντας μια ερώτηση, η οποία φαίνεται στην σημερινή κατάσταση του κόσμου, η πιο επείγουσα απ' όλες όσες αντιμετωπίζει ο πολιτισμός: Υπάρχει τρόπος να ελευθερωθούν οι άνθρωποι από το κακό πεπρωμένο του πολέμου;

Τώρα πια είναι γνωστό, ότι με την πρόοδο της σύγχρονης επιστήμης, η απάντηση στην ερώτηση αυτή είναι ζήτημα ζωής και θανάτου για τον πολιτισμό που ξέρουμε, και όμως, παρ' όλη την καλή θέληση που υπάρχει, καμιά προσπάθεια λύσης δεν έχει οδηγήσει σε κάτι το συγκεκριμένο. Μιας και δεν έχω εθνικιστικές προκαταλήψεις, βλέπω προσωπικά ένα απλό τρόπο να αντιμετωπισθεί η εξωτερική δηλαδή ή οργανωτική άποψη του προβλήματος: τα κράτη θα δημιουργήσουν μια νομοθετική και δικαστική εξουσία, αρμοδιότητα της οποίας θα είναι να αντιμετωπίζει όλες τις συγκρούσεις που θα δημιουργούνται μεταξύ τους. Σήμερα, όμως, απέχουμε πάρα πολύ από να διαθέτουμε μια υπερκρατική οργάνωση, μια οργάνωση υπερεθνική που θα μπορεί να εκδίδει αποφάσεις και να επιβάλλει με την βία την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών.

Η επιδίωξη της διεθνούς ασφάλειας συνεπάγεται το ότι κάθε κράτος θα πρέπει να απαρνηθεί μέσα σε ορισμένα όρια, την ελευθερία των ενεργειών του, δηλαδή την κυριαρχία του. Είναι φανερό πέρα από οποιαδήποτε αμφιβολία, ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος να πετύχουμε μια μέτρια ασφάλεια.

Η αποτυχία των προσπαθειών που έγιναν τα τελευταία δέκα χρόνια προς την κατεύθυνση αυτή μας οδηγεί στο συμπέρασμα, χωρίς ούτε ίχνος αμφιβολίας, ότι εδώ ενεργούν ισχυροί ψυχολογικοί παράγοντες, οι οποίοι παραλύουν τις προσπάθειες. Μερικοί από τους παράγοντες αυτούς είναι οφθαλμοφανείς. Η δίψα της εξουσίας της κυρίαρχης τάξης βρίσκεται σε κάθε κράτος σε αντίθεση με τον οποιοδήποτε περιορισμό της εθνικής κυριαρχίας. Η μεγάλη αυτή επιθυμία για πολιτική εξουσία συμφωνεί με τις φιλοδοξίες μιας μειοψηφίας που αναζητά μόνον χρηματικά και

οικονομικά οφέλη. Είναι δυνατόν η μειοψηφία αυτή να υποτάσσει στις επιθυμίες της την λαϊκή μάζα, η οποία από τον πόλεμο θα έχει μόνο βάσανα και ζημιές;

Μια εύκολη απάντηση θα ήταν ότι η μειοψηφία εκείνων που κάθε φορά βρίσκονται στην εξουσία έχει στα χέρια της τα σχολεία και τον τύπο και επιπλέον τις θρησκευτικές οργανώσεις. Αυτό της επιτρέπει να οργανώνει και να κατευθύνει τα αισθήματα των μαζών, μετατρέποντάς τα σε όργανα της πολιτικής της.

Με πολλή εγκαρδιότητα, δικός σας, Αλμπερτ Αϊνστάιν

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Ας πολεμήσουμε... για την ειρήνη!

Καθημερινά γινόμαστε θεατές σκηνών βίας και τρομοκρατίας. Συχνά πληροφορούμαστε πως νέοι πόλεμοι ξεκινούν και άλλοι συνεχίζονται σε διαφορετικά μήκη και πλάτη της γης. Και ξαφνικά στις οθόνες μας ξεπροβάλλουν βομβαρδισμένα τοπία, κατεστραμμένες πόλεις, ισοπεδωμένες γειτονιές, άψυχα σώματα και τραυματίες στη μέση του δρόμου, ηχούν σειρήνες και κραυγές απελπισίας. Είναι η κτηνωδία του πολέμου που μας κάνει να αναρωτηθούμε πόσο αδίστακτη και άτεγκτη είναι κάποιες φορές η φύση του ανθρώπου. Άραγε ο πόλεμος είναι προϊόν της ανθρώπινης φύσης ή αποτελεί μια κοινωνική νόσο που πυροδοτείται από αρρωστημένα μυαλά;

Μάλλον, ισχύει το δεύτερο. Η βία, η τρομοκρατία, ο πόλεμος και κάθε είδος επιθετικής συμπεριφοράς, σχετίζεται με την παιδεία των ανθρώπων και των κοινωνιών. Τις περισσότερες φορές, οι τρομοκρατικές ενέργειες και οι φιλοπόλεμες συμπεριφορές υποκινούνται από «δυνατούς» και παρανοϊκούς ηγέτες και υποστηρίζονται από λαούς απαίδευτους και επομένως εύκολα χειραγωγήσιμους. Η μεγαλύτερη πηγή του κακού, όμως, είναι ο ηγέτης, ο οποίος θυσιάζει τις ανθρώπινες ζωές στον βωμό του κέρδους και της προσωπικής ματαιοδοξίας. Οι επιδιώξεις ικανοποιούν τη μεγαλομανία του και τον εθνικιστικό ναρκισσισμό του. Ο ψυχρός ορθολογισμός, η πολεμοχαρής διάθεση και ο ιμπεριαλισμός του, εξάπτουν τον φθόνο και τον παροξυσμό του λαού του. Συνήθως διαθέτει ισχυρή προσωπικότητα, οργανωμένη κακοήθεια, ενώ ο λόγος του έχει δύναμη και η συνολική φιγούρα του ασκεί τρομερή επιρροή, τέτοια που του επιτρέπει να σχεδιάζει αιματηρά παιχνίδια. Οι τακτικές και τα σχέδιά του έχουν απήχηση στις μάζες, τυφλώνει τα πλήθη και τα μετατρέπει σε αγέλη ατίθασων ζώων. Έτσι, καταφέρνει να υποκινήσει πόλεμο, υπονομεύοντας την ειρήνη.

Ο πόλεμος, όμως, καταδυναστεύει τα πάντα, προκαλεί ολέθριες καταστροφές στον άνθρωπο, στη φύση και στον πολιτισμό. Σε καιρό πολέμου οι πάντες αποθηριώνονται και δεν διστάζουν να εξοντώσουν με κάθε τρόπο τον αντίπαλο, να σκοτώσουν άμαχο πληθυσμό, μικρά ανυπεράσπιστα παιδιά αφαιρώντας τους αιφνίδια το απαραίτητο δικαίωμα της ζωής και της παιδικότητάς τους. Παιδικές, ανυποψίαστες ψυχές που δεν πρόλαβαν να ζήσουν τους κόβουν απότομα το «νήμα» της ζωής. Και δεν υπάρχει τίποτα πιο απεχθές από το να παρακολουθούμε τη ζωή να

λιγοστεύει γιατί όπως είχε πει και ένας ξένος ποιητής, τα νεκρά παιδιά δεν μεγαλώνουν.

Μοναδική διέξοδος σε αυτή την παράνοια είναι ένας κοινός πανανθρώπινος αγώνας. Ένας οικουμενικός «πόλεμος» για τη διεκδίκηση της παγκόσμιας ειρήνης. Και επειδή οι πόλεμοι γεννιούνται στο μυαλό των ανθρώπων θα πρέπει να αποδομήσουμε τις πηγές του. Να ενισχύσουμε την κοινωνική φιλότιτα και την αλληλεγγύη, συνδιαμορφώνοντας μια κουλτούρα ειρήνης. [...]

Το πιο σημαντικό από όλα είναι να διδάξουμε στα παιδιά μας να υποστηρίζουν τον αδύναμο, τον ευαίσθητο, αυτόν που αχνοφαίνεται στο παρασκήνιο της ζωής, τον πρῶο, τον αθῶο και ὄχι τον ισχυρό ἢ τον πρωτεργάτη της αδικίας και του δικαίου της πυγμής. Να τα κάνουμε να δεχτούν πως υπάρχουν πολλές αλήθειες και πολυμορφία στη ζωή, εξασφαλίζοντας ἔτσι την ισορροπία στις σχέσεις τους και την ειρήνη στον κόσμο. Να τα βοηθήσουμε να αντιληφθούν τη συνθετότητα του κόσμου, ὥστε να καταρρίψουν τα τείχη του μίσους, ανακαλύπτοντας ομοιότητες και εστιάζοντας σε αυτά που μας ενώνουν. Χρειάζεται να κατανοήσουν πως ο πόλεμος είναι η τραγική μοίρα των λαών, δείγμα απαξίωσης της ανθρώπινης ζωής και καταδεικνύει το ἔλλειμμα συλλογικής ευθύνης. Να τα κάνουμε να αναστοχαστούν τις αιτίες που γέννησαν το μίσος και την εχθρότητα, τον ρατσισμό και τη μισαλλοδοξία και κάθε είδους διακρίσεις. Να πείσουμε τα παιδιά πως ο πόλεμος, αντιμάχεται τις αξίες, τα ιδανικά και τα ὄνειρά τους ενώ η ειρήνη είναι δικαίωμα και τρόπος να ζουν. Είναι ανάγκη να υιοθετήσουν τις αξίες του ανθρωπισμού και της ανεκτικότητας και να επιδεικνύουν σεβασμό στις ιδιαιτερότητες των ανθρώπων και των λαών. Οφείλουμε να επενδύσουμε σε ὅλα παιδιά της γης και τα καθοδηγήσουμε να μάθουν να χρησιμοποιούν τα «όπλα» της ειρήνης.

Γιατί ὡπως ἔλεγε και ο Γκάντι «Εάν θέλουμε να διδάξουμε την πραγματική ειρήνη στον κόσμο, τότε πρέπει να ξεκινήσουμε ἀπὸ τα παιδιά», γιατί μόνο τότε θα ανακόψουμε τη λαίλαπα του πολέμου και θα νικήσουμε τον φόβο του θανάτου και κάθε μορφή βαναυσότητας και απανθρωπιάς.

Μαρία Δ. Πετροπούλου, ΕΦΗΜ. «ΤΟ ΒΗΜΑ», 16.05.2023

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Νικηφόρου Βρεττάκου, «Ειρήνη είναι όταν»

Σας χωρίζει ένα αδιόρατο χάσμα ἀπ' τον κόσμο.
Σας διέφυγαν πράγματα. Δεν τα 'χετε ὅλα
καλά λογαριάσει, δεν τα 'χετε δει,
ακούσει ὅσο πρέπει. Γι' αυτό και σας φαίνεται
τόσο παράξενο, που κλείνω, ανοίγω
το παράθυρο κι ἄλλο δεν σας λέω:
«Ειρήνη!»
Ειρήνη, λοιπόν,
είναι ὅτι συνέλαβα μες ἀπ' την ἔκφραση

και μες απ' την κίνηση της ζωής.

Και Ειρήνη είναι κάτι βαθύτερο απ' αυτό που εννοούμε
όταν δεν γίνεται κάποτε πόλεμος.

Ειρήνη είναι όταν τ' ανθρώπου η ψυχή
γίνεται έξω στο σύμπαν ήλιος· κι ο ήλιος
ψυχή μες στον άνθρωπο.

[πηγή: Νικηφόρος Βρεττάκος, Τα ποιήματα, τ. Β'. Μ' ένα χαρακτηριστικό της Βάσως Κατράκη, Τρία Φύλλα, Αθήνα 1981, σ. 263]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε συνοπτικά σε 60-70 λέξεις το νόημα των τριών τελευταίων παραγράφων του κειμένου 2.

(μονάδες 20)

ΘΕΜΑ Β

Β1.

Με βάση τα Κείμενα 1 και 2, να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο κειμένου):

Κείμενο 1

1. Ο Αϊνστάιν υποστηρίζει πως ως τώρα δεν έχει γίνει καμία σοβαρή προσπάθεια να απελευθερωθεί ο άνθρωπος από το πεπρωμένο του πολέμου.
2. Για να διασφαλιστεί η ειρήνη θα πρέπει τα εθνικά κράτη να περιορίσουν σε κάποιον βαθμό τα όρια της ελευθερίας τους.
3. Η επιδίωξη της κατάκτησης της πολιτικής εξουσίας συχνά αντιτίθεται στις οικονομικές φιλοδοξίες της κυρίαρχης τάξης.

Κείμενο 2

4. Η συντάκτρια του κειμένου υποστηρίζει πως ο πόλεμος οφείλεται στην αδίστακτη ανθρώπινη φύση.
5. Ο πόλεμος οδηγεί στον εκβαρβαρισμό και στην εξαχρείωση τα ανθρώπινα πλήθη.

(μονάδες 15)

B2.

A. Σκοπός της αρθρογράφου του κειμένου 2 στην πρώτη παράγραφο είναι να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες για την ύπαρξη ενός πολεμικού κλίματος στην εποχή μας. Να αναφέρετε τρεις διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει τον στόχο της.

(μονάδες 6)

B. Να εντοπίσετε ένα σημείο του κειμένου 2, στο οποίο η συγγραφέας χρησιμοποιεί αυθεντία και να εξηγήσετε τον ρόλο της μέσα στο κείμενο.

(μονάδες 4)

B3.

A. Πώς συνδέονται νοηματικά οι δύο τελευταίες παράγραφοι του κειμένου 1 και με ποια γλωσσική επιλογή επιτυγχάνεται αυτή η σύνδεση;

(μονάδες 5)

B. Στην δεύτερη παράγραφο του κειμένου 1 (Τώρα πια... των αποφάσεων αυτών) διαπιστώνουμε την χρήση του α'ενικού και α'πληθυντικού προσώπου. Να εντοπίσετε ένα παράδειγμα για κάθε ένα, εξηγώντας τις συγκεκριμένες γλωσσικές επιλογές, λαμβάνοντας υπόψη για κάθε μια από αυτές την πρόθεση του συντάκτη και το είδος του κειμένου.

(μονάδες 5)

ΘΕΜΑ Γ

Ποιο είναι το ζήτημα που θίγεται στο ποίημα στο κείμενο 3 και ποιες είναι οι σκέψεις που εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο για αυτό; Να απαντήσετε αξιοποιώντας τρεις τουλάχιστον διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με το νόημα των τελευταίων πέντε στίχων του ποιήματος; (150-200 λέξεις)

(μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Δ

Το σχολείο σας διοργανώνει μια ημερίδα με θέμα την ειρήνη στην σύγχρονη εποχή. Εσείς συμμετέχετε με μια δική σας εισήγηση 350-400 λέξεων , στην οποία παρουσιάζετε τους δύο βασικότερους, κατά την άποψή σας λόγους που δημιουργούν τους πολέμους γύρω μας αλλά και τους τρόπους με τους οποίους οι νέοι μπορείτε να συνδράμετε στην αποτροπή των πολέμων.

(μονάδες 30)

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

- 1.** Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
- 2.** Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμία άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- 3.** Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
- 4.** Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
- 5.** Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- 6.** Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- 7.** Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΣΑΡΑΝΤΙΤΗ ΕΙΡΗΝΗ (ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ)